

Estellés rescabalat

Autoria: Lourdes Toledo (coord.)

Títol: *Estellés, mirades i records*

Editorial: Institució Alfons El Magnanim, València, 2024
225 pàgines

Estellés Mirades i rècords, és un indispensable llibre col·lectiu coordinat per la periodista, docent, traductora i escriptora, Lourdes Toledo, que contribueix a trencar el silenci al qual la Generalitat Valenciana volia condemnar el Centenari del naixement de Vicent Andrés Estellés. En ell han col·laborat onze dones que analitzen l'obra i la figura del poeta en totes les seues facetes i en totes les seues formes.

Superant el vertigen lògic que pot causar enfrontar-se a la responsabilitat d'escriure sobre una figura tan magna com la d'Estellés, la immensitat de la qual supera la seua capacitat com a escriptor, radicant encara més si cap en la monumental petjada que ha tingut i continua tenint en poetes, músics i intel·lectuals i en la mateixa consciència de ser poble que no pocs tenim, estes onze intel·lectuals posen tot el seu talent i erudició per a desgranar l'obra d'Estellés cadascuna des de la seua dimensió particular. Elles són Isabel Añó, Irene Mira, Antonia Cabanilles, Xenia Dyakoniva, Maria Àngels Francés, Meritxell Matas, Glòria Bordons, Fanny Tur, Begonya Pozo, Irene Rodrigo i Susana Lliberós, sense oblidar a la mateixa Lourdes Toledo i la seua brillant introducció.

Com s'ha dit, aquest llibre s'uneix a les manifestacions creades per a honrar la memòria d'Estellés en un aniversari infructuosament silenciats per la Generalitat Valenciana. Ja fa quasi un any des que el govern de la Generalitat es va negar a celebrar el centenari del naixement del poeta valencià més innovador des d'Ausiàs March. Aquest afront públic a la cultura valenciana, va ser afortunadament contrarestat per les entitats cíviques unides en la plataforma *Cent d'Estellés*, a les quals se li van unir les diputacions de València i Alacant, la Generalitat de Catalunya i el Govern d'Espanya. Per part seua, l'Institut Cervantes amb el poeta Luis García Montero al capdavant, va voler unir-se als actes del centenari concedint-li una caixa de les lletres en la qual es va depositar el seu llegat, convertint-se així el poeta de Burjassot, en el segon escriptor valencià a tindre una caixa en aquesta Institució.

Qui anava a dir que Madrid rendiria un homenatge a Estellés pel seu centenari abans que la Generalitat Valenciana. Encara que no resulta massa estrany, si es té en compte que els contraris a la celebració dels 100 d'Estellés van ser els hereus ideològics d'aquells que, al mateix temps que l'autor del *Llibre de les Meravelles* rebia el Premi de les Lletres Catalanes, l'acomiadaven del periòdic en el qual havia treballat per dècades i del qual ell mateix havia sigut director.

Però *Estellés mirades i rècords* també compleix amb una altra comesa, donar veu a les dones intel·lectuals i acadèmiques que pateixen un altre ostracisme, el de la criptogínia o ocultació de les aportacions al món acadèmic de les dones. Aquesta criptogínia havia arribat també al món de la intel·lectualitat valenciana, apartant-les fins ara, malgrat alguna excepció, dels estudis sobre el poeta, ignorant conscient o inconscientment, els seus treballs sobre l'obra estellesiana.

Aquest imperdible llibre, s'estructura a partir de les eleccions de les seues autores sobre diferents aspectes de l'obra o la vida d'Estellés agrupades en quatre epígrafs: "Vida, poesia i memòria"; "Obres de prosa"; "Estil, temes i símbols" i "El meu, el nostre Estellés".

Inicien el primer epígraf d'*Estellés Mirades i rècords* Isabel Añó Andrés i Irene Mira. La primera, neta d'Estellés, realitza una aportació necessària revelant anècdotes autobiogràfiques que sens dubte enriqueixen l'estudi de l'obra del poeta de Burjassot,

però que sobretot posen en valor la figura de la seua àvia Isabel portant-la més enllà del seu paper com a objecte poètic en l'obra del seu marit.

Per part seua, Irene Mira Navarro, parla d'Estellés com un poeta de la Memòria històrica, un poeta del dolor individual i col·lectiu, trencador del silenci imposat, com un acte de justícia social.

Antonia Cabanilles, Xènia Dyakonova i María Àngels Francés, analitzen, des de la seua perspectiva de professores expertes en teoria i crítica literària, la prosa Estellesiana, en les seues memòries vitals d'*Animal de records* o "Pa amb oli i sal", narració que forma part del recull *Quadern de Bonaire*, sense oblidar la faceta d'Estellés com prologuista.

De l'estil i els temes i símbols més recurrents d'Estellés ens parlen Maritxell Matas, Gloria Bordons i Fanny Tur, detenint-se en les dones de postguerra estellesianes, en la relació del poeta amb les Illes i en la seua influència en els escriptors balears.

Per a acabar aquest rigorós alhora de, per moltes raons, preciós llibre, Begoña Pozo, Irene Rodrigo i Susana Lliberós descriuen des d'una mirada personal i amb una prosa exquisida la seua relació intensa i profunda amb l'obra d'Estellés.

Una de les raons de la bellesa d'*Estellés Mirades i rècords* és la reinterpretació que fa la seua coordinadora Lourdes Toledo, de la frase de Estellés "escriure és una amorosa fam de companyia". Per a Toledo, qui escriu sent la companyia de la paraula; qui llig també. Llegim doncs a Estellés i a les dones que fan seu el seu dret irrefutable a ser part de la crítica i difusió estesellianes.

Teresa Sanchis Labiós